

İDARİ YARGIDA DAVADAN FERAGAT

DISCONTINUANCE OF A CASE IN ADMINISTRATIVE JUDICIAL REVIEW

*Münci ÇAKMAK**

İdarî yargılama usulünde feragat ile ilgili olarak yaşanan aksaklıklar feragat kavramının bünyesinden değil, idarî yargılama usulünde hukuk yargılama usulü kurallarının uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Davadan feragat konusunda mevcut olan sorunların temel nedeni, kamu hukuku anlayışı ve hukuk devleti ilkesi ile hareket eden idarî yargılama usulünde, özel hukuk mantığı ve sübjektif hak kavramının esas olduğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanmasıdır.

1- Feragat Kavramı

Feragat, davacının neticeyi talebinden vazgeçmesidir. Feragat ile davacı, dava dilekçesinde belirttiği talepten tamamen veya kısmen vazgeçmiş olur.¹ "Davadan feragat geniş kapsamlı olup, feragat eden taraf sadece davasından feragat etmiş olmaz, aynı zamanda o dava ile istemiş olduğu haktan da tamamen vazgeçmiş sayılır."² İptal davalarında menfaat şartı davayı açmak için yeterli olduğundan, iptal davasından feragat edildiği takdirde eğer ortada bir hak yoksa davacı, hakkından değil, menfaatinden vazgeçmiş sayılır.

Feragat eden taraf artık bu konuda yeniden dava açamayacağı gibi, feragatin her türlü sonucuna da katlanmak zorundadır. Davadan feragat etmekle dava sona erer ve kesin hükmün sonuçlarını doğurur.

* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

¹ Kuru, Baki - Ramazan Arslan - Ejder Yılmaz, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Genişletilmiş 12. Baskı, Ankara 2000, s. 618.

² Karagözoğlu, H. Fevzi, Danıştay Yargılama Usulünde Davadan Feragat ve Kabul, Ankara 1975, s. 18.

İptal davalarında feragat, “doğurduğu sonuç itibariyle iptal davasının reddi ile eşanlamlıdır”.³

Feragat konusunda dikkat edilmesi gereken önemli nokta, idarî yargılama usulünde uygulanan davadan feragat hakkında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerinin birlikte ve ne yazık ki birbiri ile uyumsuz olarak uygulanıyor olmasıdır. Feragat özel hukuk mantığı ile idare hukuku mantığı arasında sıkışmıştır. Başka bir deyişle feragat, özel hukuk mantığı ile idare hukukunda uygulanmaya çalışılmaktadır. Özel hukukta davadan feragat etmek, şahsın kendi inisiyatifindedir ve hiç kimse açmış olduğu bir davayı sürdürmek zorunda bırakılamaz. Bu husus Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 79. maddesinde düzenlenmiştir. Buna karşılık idare hukukunda idarenin hukuka uygun işlem yapmak zorunluluğu vardır ve idare hukukundaki iptal davaları sadece davanın taraflarını değil tüm toplumu ilgilendirir. İptal edilmek istenen işlemin bireysel veya genel nitelikli olmasının önemi yoktur. Önemli olan idarenin hukuka aykırı işlem yapmamasıdır.

2- İdarî Yargılama Usulünde Davadan Feragat Edilmesi

İdarî Yargılama Usulü Kanunu, davadan feragat hususunu ayrıntılı olarak düzenlememiş, 31. maddesinden yaptığı atıfla feragat konusunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun uygulanacağını emretmiştir. Bu nedenle idarî yargı alanında “davadan feragat” edilmesi konusunda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun ilgili hükümleri uygulanmaktadır (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu madde 91, 93, 94, 95). Ancak diğer konularda olduğu gibi feragat konusunda da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri, idarî yargıyla bağdaştığı ölçüde uygulanmaktadır. İdarî yargılama usulünün kendine özgü yapısı, hukuk yargılama usulü kurallarının idarî davalarda aynen uygulanmasına imkân vermemektedir.

İdarî yargıya özgü bir dava türü olan iptal davalarında amaç hukuk devleti ilkesini sağlamaktır. İptal davalarında yargı organlarının korumaya çalıştığı menfaat görünürde şahsi menfaat olmasına rağmen esasen toplumsal menfaattir. Özel hukuk davalarını düzenleyen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri bazı hallerde toplumsal menfaati korumakta yetersiz kalmaktadır. Bu sorunun aşılması için hükümler bazen değiştirilerek bazen de göz ardı edilerek uygulanmaktadır.

Çalışma konumuz olan feragat kurumu da, değiştirilerek uygulanması gereken hükümler arasında yer almaktadır. Çünkü mevcut İdarî Yargılama Usulü Kanunumuz detaylı olarak düzenlenmiş bir kanun olmayıp Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine atıflar yapmaktadır. İdarî

³ Gözübüyük, A. Şeref, Yönetmelik Yargı, 13. Bası, Ankara 1999, s. 543; Gözübüyük, A. Şeref - Güven Dinçer, İdarî Yargılama Usulü, Kanun - Açıklama - İçtihat, 2. Bası, Ankara 1999, s. 762.

Yargılama Usulü Kanunu'nda yeni düzenlemeler yapılana kadar bazı konularda "değiştirmek suretiyle uygulama yapmak", idarî yargılama usulünün genel ilkelerine ters düşmemek bakımından gerekli olmaktadır.

Özel hukukta feragat kurumunun başlangıç noktası Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 79. maddesidir. Bu maddeye göre hiç kimse bir davayı açmaya veya açmış olduğu bir davayı sürdürmeye zorlanamaz. Bireyler açmış oldukları davalardan istedikleri zaman feragat edebilirler. Haklı veya haksız olmalarının yahut davalının haklı veya haksız olmasının hiçbir önemi yoktur.

Bu uygulama şekli, idarî yargıdaki tam yargı davalarında da aynen geçerlidir çünkü tam yargı davası ile bireyler, idareden, ihlâl edilmiş olan haklarının tazminini isterler. Kişinin bu tazmin talebinden vazgeçmesi yani davasından feragat etmesi her zaman mümkündür. Tam yargı davalarında toplumsal haklar ve menfaatler değil, şahsi haklar ve menfaatler korunur. Bu yüzden özel hukuktaki feragat uygulamasının tam yargı davalarında aynen uygulanmasında herhangi bir sakınca yoktur. Yani tam yargı davalarından, davanın her aşamasında davadan feragat edilebilir.

Ancak özel hukuktaki feragat hükümlerinin, idarî işlemlerin iptali davalarında aynen uygulanması, kanaatimizce hukuk devleti ilkesi açısından bazı hallerde sakıncalıdır. İptal davalarında uygulanacak olan feragat hükümlerinin işlemin türü ve bireysel işlemlerin iptali davalarında davanın aşamasına göre iki farklı şekilde uygulanması, iptal davasının özü olan hukuka uygunluk denetimi açısından daha faydalı olacaktır.

3- İdarî İşlemlerin Türüne Göre İptal Davasından Feragat Edilmesi

a) Bireysel işlemlerin iptali davalarında davadan feragat

Feragat edebilmek ya da edememek için tespit etmeye çalıştığımız ayırıcı nokta öncelikle idarî işlemin niteliğidir. Buna göre bireysel işlemlerin iptali davalarından feragat etmek mümkün olmakla birlikte düzenleyici işlemlerin iptali için açılan davalardan feragat etmek mümkün olmamalıdır.⁴ Ancak feragat edilebilecek işlem türü olan bireysel işlemlerde de feragat edilebilmesi için aradığımız şart, yürütmenin durdurulmamış olması veya davanın kanun yolları aşamasına gelmemiş olması koşuludur.⁵ Dönüm

⁴ ASLAN'a göre subjektif (bireysel) işlemlerin iptali davalarından feragat etmek mümkündür çünkü subjektif işlemler "yalnız ilgili kişi açısından sonuç doğurmakta üçüncü kişileri etkilememektedir". Buna karşılık objektif (nesnel) nitelikli bir idarî işleme karşı açılan iptal davasından feragat mümkün olmamalıdır, davacı davasından feragat etse bile, mahkemenin davaya son vermeyip, davayı karara bağlaması" gerekir. Aslan, Kudret: Medenî Usul Hukukunda Davadan Feragat, Ankara 1999, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 101-102.

⁵ Aynı yönde görüş için bkz. Günday, Metin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdarî Yargıda Uygulanma Alanı", İdarî Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdarî Yargılama Usulü, Sempozyum, Ankara 11-12 Mayıs 2001, 133. Yıl, Ankara 2003, s. 85.

noktası olarak maddî bir husus yerine davanın görülüş usulüne göre şekli bir şart (yürütmenin durdurulması veya kanun yolları aşamasına gelmiş olması şartı) öngörmüş olmamızın nedeni aşağıda açıklamaya çalıştığımız gibi idare hukukunda egemen olan hukuka uygunluk karinesidir.

Kanaatimiz; feragat hükümlerinin, yürütmeyi durdurma talepli olmayan bireysel işlemlerin iptali davalarında kanun yolları aşamasına gelene kadar aynen özel hukukta olduğu gibi uygulanması, buna karşılık kanun yolları aşamasından itibaren ise feragat kurumuna yer verilmemesidir. Yürütmeyi durdurma talepli bireysel işlemin iptali davasında, eğer yürütme durduruldu ise davacı yine feragat edememeli, yürütmenin durdurulması kararının kaldırılması halinde yine kanun yolları aşamasına kadar davacı davasından feragat edebilmelidir. Başka bir deyişle yürütmenin durdurulması halinde davanın aşamasına bakılmaksızın davadan feragat etmek mümkün olmamalı; yürütmeyi durdurma talebinin hiç olmaması veya yürütmenin durdurulması kararı verilmesine rağmen mahkemece kaldırılması halinde ise davadan feragat etmek hakkı kanun yolları aşamasına kadar mümkün olmalıdır.

Kanun yolları aşamasında verilecek feragat dilekçesi ile ancak kanun yolları başvurularından vazgeçilebilir.⁶

COŞKUN-KARYAĞDI'ya göre feragat uyuşmazlığın esastan karara bağlanmasına kadar yapılabilir, esas karar verildikten sonra feragat olanaksızdır.⁷ Bu görüşe kısmen katılıyoruz. Esas karar verildikten sonra feragat etmek kanaatimizce de mümkün olmamalıdır ancak bununla birlikte yürütmenin durdurulması halinde de feragat etmenin mümkün olmaması gerektiğini düşünmekteyiz çünkü açıkça hukuka aykırı olduğu saptanan bir idarî işlemin yargılamaşının feragat ile ortadan kaldırılması bu işlemin hukuka aykırı olmasına rağmen uygulanması anlamına gelmektedir.

Düzenleyici işlemlerin iptali davalarında da baştan itibaren feragat kurumuna yer verilmemesi gerektiği fikrindeyiz.

İptal davaları açılmakla kendiliğinden yürür ve sonuçlanır.⁸ Davacının başkaca bir şey yapmasına gerek yoktur. Yani iptal davası açıldıktan sonra yargılama, taraf taleplerini ve menfaatlerini aşarak kendiliğinden yürür ve sonuçlanır. İptal davasının bu kendine özgü yapısı onu özel hukuk davalarından ayırır. Çünkü özel hukuk davalarında davacı ve davalının yarışması söz konusuyken iptal davalarında bu tür bir mücadele yoktur. İdarenin tesis etmiş olduğu bir işlemin hukuka uygun olup olmadığı denetlenir. Özel hukukta önemli olan, çatışan haklardan hangisinin hukuk

⁶ Coşkun, Sabri-Müjgan Karyağdı, İdarî Yargılama Usulü, Örnek İçtihatlar-Yorumlar, Ankara 2001, s. 350.

⁷ Coşkun, Sabri-Müjgan Karyağdı, a.g.e., s. 350.

⁸ Özyörük, Mukbil, İdare Hukuku Dersleri, Ders Notları, 1972-73, s. 146.

düzeni tarafından korunacağını tespit etmektir oysa idarî yargıda önemli olan idarenin hukuka uygun hareket edip etmediğinin tespit edilmesidir.⁹

İptal davalarının bu kendine özgü yapısı nedeniyle özel hukuka ait olan bazı yargısal işlemlerin uygulaması da doğal olarak farklılaşmaktadır.

İdarî yargıda davacı bireyin şahsi menfaatinin korunmasından önce hukuk devleti ilkesinin yaşatılması amaçlanır. İptal davalarının amacı, idareyi hukuka uygun hareket etmeye zorlamaktır. İptal davalarında dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğunun saptanması sadece davacının çıkarına olmayıp, idarenin de hukuka uygun hareket etmesi sağlanacağından, bu hususta kamu yararının bulunduğu da açıktır.¹⁰ Bu nedenle iptal davaları, hem bireysel menfaatleri hem de toplumsal menfaati korumaktadır.

Hukuka uygun işlem yapmak zorunda olan idarenin tesis ettiği işlemlerin kanun yolları aşamasında yapılan bir feragat ile denetim dışı bırakılması hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Eğer feragat edilen davadaki işlem gerçekten hukuka aykırı ise o zaman idarenin hukuka aykırı işlem yapmasına göz yumulmuş olur. Daha da tehlikelisi, bu işlem bir daha aynı davacı tarafından yargı önüne getirilemeyeceği için, hukuka aykırı işlem yargı denetiminin dışında bırakılmış olur.

Ayrıca idare (daha doğrusu idarî makam) devlet gücü kullanmanın kendisine sağladığı avantaj yardımı ile bazı hallerde davacıyı feragat etmeye zorlayabilir. Çünkü istisnalar olmakla beraber idare hukukunda özel hukukta olduğu gibi davacı ve davalı birbirinden bağımsız kişiler değildir. Büyük ihtimalle davacı ya memurdur, ya öğrencidir ya da her hangi bir bağla idareye bağlı konumdadır. Davacının idareye bu şekilde bağlı olmasından kaynaklanacak olan sakıncaların giderilebilmesi için tek etkin korunma yolu ise yargıdır.

İptal davalarına getirilen yaklaşımların özel hukuk davası mantığı ile yapılmaması gerekir. Bir özel hukuk davasında kişi alacağından feragat edebilir, hatta karşı tarafın haksız olduğunu bilmesine rağmen onun belli bir hakkı elde etmesine razı olabilir. Çünkü bu husus kişi ile kendi hakları arasında yaşanan bir iç ilişkidir. Kişinin feragat ettiği hak kendisine aittir ve üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Aynı durum iptal davalarında da kanun yolları aşamasına kadar geçerlidir ancak idarenin hukuka aykırı bir işlem tesis ettiğinin tespit edilmesiyle beraber kamusal menfaat, şahsî menfaatin önüne geçer. Bu noktadan itibaren önemli olan idarenin hukuka uygun hareket etmesini sağlamaktır. Bu nedenle kanun yolları aşamasında davacının kendi hakkından feragat etmesi sebebiyle idarenin hukuka aykırı olan işlemlerine onay verilmesi düşünülemez. Birey kendisi onaylarsa bile

⁹ Günday, Metin, a.g.m., s. 79.

¹⁰ Günday, Metin, a.g.m., s. 85.

hukuk düzeni idarenin hukuka aykırı hareket etmesini onaylayamaz çünkü kamusal bir menfaatten feragat edilemez. İdarenin yapmış olduğu hukuka aykırı işlemler nedeniyle sadece davacı bireyin değil toplumun menfaati ihlâl edilmiş olur.

Toplumun menfaatini veya hukuk devleti ilkelerini göz ardı etsek dahi idare yine hukuka uygun hareket etmek zorundadır. Çünkü idare, hukuka uygun işlemler yapacağını Anayasa'da ve ilgili diğer kanunlarda kendisi taahhüt etmektedir. Salt bu taahhüdün yerine getirilmemesi dahi idarenin hukuka aykırı işlemlerinin iptali için yeterli bir sebeptir.

Bireysel işlemlerin iptali için açılan davalardan feragat etme yasağının, yürütmeyi durdurma kararı uygulamada olduğu sürece devam etmesi veya hüküm verildikten itibaren yani dava kanun yolları aşamasına geldiği andan itibaren başlaması gerektiği kanaatindeyiz. İptal davası açılır açılmaz feragat etme imkânının ortadan kaldırılması, idarî işlemlerin hukuka uygunluk karinesinden yararlanma ilkesini zedeler. Çünkü idarenin işlemleri tesis edildikleri andan itibaren hukuka uygun sayılırlar. Bu nedenledir ki mahkemenin hukuka aykırılık tespit ettiği andan (yürütmeyi durdurma kararının verilmesinden veya kanun yolları aşamasından) itibaren feragat edilememesi daha doğru olacaktır. İdarenin zaten hukuka uygun olarak kabul edilen işleminden feragat edilmesinin bir sakıncası yoktur. Ayrıca davacı birey iptal davasını açmış olduğu için pişman olmuş olabilir veya işlemin hukukî sonucuna katlanmak isteyebilir. Feragat edilmesi hakkını tamamen ortadan kaldırmak kişinin menfaatini zedeleyebilir. Hiç olmazsa mahkeme hukuka aykırılığı tespit edene kadar bireylerin feragat edebilme hakları olmalıdır. Bu aşamada zaten idarî işlem hukuka uygunluk karinesinden yararlandığı için (gerçekten hukuka aykırı olsa dahi) hukuka uygun kabul edilmektedir. Başka bir deyişle davacı birey, hukuka uygun olan işleme karşı açtığı iptal davasından feragat etmektedir.

İdarenin hukuka aykırı hareket etmiş olduğu saptanırsa, şartları varsa¹¹ yürütmenin durdurulmasına karar verilir. Eğer yürütmenin durdurulması sözkonusu olmadan dava görülüyor ise hukuka aykırılık tespit edildiği takdirde işlem iptal edilir. İşte bu iki noktadan sonra davacının feragat talebi kabul edilmemelidir. Davacı bireye bu aşamalarda (yürütmenin durmuş olması veya kanun yolları aşamasında) feragat etme hakkı tanımak idarenin hukuka aykırı işlem yapmasına onay vermek anlamına gelir ki bu husus hukuk devleti ilkesine aykırı olur. İdarenin hukuka aykırı işleminin, davacının tek taraflı subjektif iradesiyle hukuk alemine geri dönmesine izin verilmemelidir.¹²

¹¹ Davacının talebi, açıkça hukuka aykırılık ve telafisi güç veya imkânsız zarar doğma ihtimali.

¹² Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 26.6.1998 tarihli ve E. 1998/249, K.1998/278 sayılı kararındaki karşı oy, Danıştay Dergisi, Sayı 98, s. 70-72.

Hukuka aykırı olduğu belirlenmiş bir işlemin feragat sonucu hukuka uygun hale getirilmesi yani yürütmeyi durdurma kararı devam ederken veya kanun yolları aşamasında iptal davasından feragat edilmesi; idarenin işlem tesis ederken titiz davranmamasına neden olur. Çünkü idare, ileride feragat ile hukuka uygun hale getirebileceği bir işleme gereken özeni göstermeyebilir.

Mahkemenin hukuka aykırılığı tespit edip yürütmenin durdurulmasına karar vermesiyle birlikte hukuka uygunluk karinesi askıya alınmış olur. Artık hukuka uygun işlem yaptığı varsayılan idarenin hukuka uygun kabul edilen bir işlemi yoktur. Mahkeme tarafından hukuka aykırı olduğu belirlenmiş bir idarî işlem söz konusudur.

b) Düzenleyici işlemlerin iptali davalarında davadan feragat

Düzenleyici işlemlerin iptali davalarında ise dava açıldıktan itibaren feragat etmek, kanaatimizce mümkün olmamalıdır. Çünkü düzenleyici işlemin iptali davasından bireyin feragat etmesi belki ilgili bireyin menfaatine uygun düşse bile bu durum toplumsal menfaatle bağdaşmaz. İdarî yargı, idarenin hukuka aykırı işlem yapmasına olanak veremez. Aslında bireysel işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda da feragat olmaması gerekir ancak feragat edememek sonucu bireysel hakkı veya menfaati zedeleneyecek olan toplum değil bireyin kendisi olacaktır. Bu yüzden yürütmenin durmamış olması şartıyla hiç değilse kanun yolları aşamasına gelene kadar bireye bir ayrıcalık tanınmalı (ki bu bir ayrıcalık değil hukuka uygunluk karinesinin bir sonucudur) ve kanun yolları aşamasına kadar birey davasından feragat edebilmelidir. Bireysel işlemlerde kişisel, düzenleyici işlemlerde toplumsallık esastır. Düzenleyici işlemlerde ise bireye biraz önce tanıdığımız hakkı bir ölçüde geri almakta kamusal menfaatin sağlanması için bireyin menfaatini ikinci plana itmekteyiz. Bu husus bir çelişki olmasına rağmen kanaatimizce kaçınılmazdır. Çünkü bireysel işlemlerin ve düzenleyici işlemlerin nitelikleri gereği her ikisine birden aynı usul hükümlerini uygulamak her zaman mümkün değildir.¹³

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre; taraflardan biri davadan feragat ettiği zaman hakimin bu durumu dikkate alması gerekir. Çünkü özel hukuk hakimi taraf talebiyle bağlıdır. Ancak düzenleyici işlemlerin iptali davalarında hakimin feragat talebini dikkate almadan davaya devam etmesi kanaatimizce mümkündür. İdare hakimi taraf talebiyle bağlı olmaksızın davayı sürdürebilir.

¹³ Bir kimsenin atama işleminin hukuka aykırı olması durumunda, hukuka aykırılıktan doğrudan etkilenen ilgili şahıstır, dolaylı olarak etkilenen ise toplumdur. Çünkü hukuk devleti ilkesi ihlâl edilmiştir. Ancak tüzük, yönetmelik, yönerge ve talimat gibi düzenleyici işlemlerin hukuka aykırı olmasından hem ilgili birey hem de toplum doğrudan etkilenir. Bu nedenle bireysel işlem ile düzenleyici işlem, nitelik olarak birbirlerinden oldukça farklıdır.

Davadan feragat etmenin şahsa bağlı ve özgürce kullanılabilir bir hak olduğu şüphesizdir. Ancak bu durum idarî yargıda farklı olarak değerlendirilmelidir. Bu noktada özel hukuktaki feragat ile idarî yargıdaki feragat şeklinde ikili bir ayrıma gitmek kanaatimizce feragat kurumunu zedelemeyiz. İdarî yargıdaki feragatin farklı uygulanıyor olması idarî yargının bünyesinden kaynaklanmaktadır. Hukuk yargılama usulü ve idarî yargılama usulündeki her yargısal faaliyeti aynı şekilde uygulamak her zaman mümkün değildir. Mümkün olduğu durumlarda ise yapılan uygulama, ait olduğu yargılama usulünün genel ilkelerine aykırı bir takım sonuçların doğmasına yol açabilir.

Kaldı ki Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda da feragat etmenin mümkün olmadığı haller vardır.¹⁴ Örneğin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 320. maddesine göre sahtelik iddiasından feragat edilmesi halinde, feragati kabul edip etmemek hakimın takdirine bırakılmıştır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu dahi feragat kurumuna istisnalar tanıdığına göre idarî yargılama usulünde istisna tanımak yadırganmamalıdır.

O halde aynı yargısal faaliyetlerin, yargılama usulü dallarına göre değişen farklı uygulamaları ve sonuçlarının olması doğaldır ve gereklidir. Özellikle idarî yargı için kaçınılmazdır çünkü İdarî Yargılama Usulü Kanunu detaylı bir kanun olmayıp Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile beslenmektedir.

Danıştay, 1994 ve 1996 yıllarında verdiği iki içtihatla "idarî yargıda, davanın karara bağlanmasından sonraki aşamada, temyiz veya kararın düzeltilmesi isteminin incelenmesi sırasında" davacının feragat etmesinin, "yargısal denetimin geçersiz sayılması sonucunu doğuracağını" öne sürerek kanun yolları aşamasında feragat edilemeyeceğine hükmetmiştir.¹⁵ Fakat İdarî Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 1998 yılında verdiği bir içtihatla Danıştay, önceki uygulamasının aksine bir görüşü benimsemiştir. Bu içtihadıyla Danıştay, "Temyiz aşamasında davadan feragatın mümkün olduğu; bu takdirde temyiz istemine konu kararın, feragat isteminin incelenmesi için bozularak dairesince iadesi gerektiğine" hükmetmiştir.¹⁶

¹⁴ Hakime karşı açılan davalardan feragat, davayı sonuçlandırmaz (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu madde 573 vd.), ortaklığın giderilmesi (şüyuun giderilmesi) davalarında da davalılardan birinin davaya devam etmek istemesi halinde yine feragat sonuç doğurmamaktadır. Pekcanitez, Hakan - Oğuz Atalay - Muhammet Özkes: Medeni Usul Hukuku, Temel Bilgiler, Ankara 2001, s. 140.

¹⁵ Danıştay 10. Dairesinin 30.10.1996 tarihli ve E. 1995/5846, K. 1996/6434 sayılı kararı, Danıştay Dergisi, Sayı 93, s. 527-529; Danıştay 10. Dairesinin E. 1994/62, K. 1994/3627 sayılı kararı, Danıştay Dergisi, Sayı 90, s. 965-967.

¹⁶ Danıştay İdarî Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 26.6.1998 tarihli ve E. 1998/249, K.1998/278 sayılı kararı, Danıştay Dergisi, Sayı 98, s. 70-72.

Bazı davalarda da kanun yolları aşamasında verilen ve kanun yollarına başvurmadan feragati içeren feragat dilekçeleri, “davadan feragat dilekçesi olarak değerlendirilmekte ve usul ve esas yönünden hiçbir yasal eksiği bulunmayan idari mahkeme kararları bozularak feragat konusunda karar verilmek üzere dosyalar mahkemelere gönderilmektedir”.¹⁷ Bu uygulama davacının lehine olarak sonuçlanmış davalarda da sözkonusu olmaktadır. Halbuki davalı idare tarafından yapılan temyiz başvurusu üzerine davacı tarafından verilen feragat dilekçesi, davadan vazgeçme olarak değil, davalının temyiz iddialarının kabulü olarak algılanmalıdır.¹⁸

Feragat ile ilgili hükümlerin yeniden gözden geçirilmesi, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’na yapılan atfın kaldırılması, İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nda feragat konusuna ayrı bir yer ayrılması kanaatimizce hukuk devleti açısından yararlı olacaktır. Her ne kadar yukarıda saymaya çalıştığımız hususlar içtihatlarla uygulamaya geçirilebilir olsa da; bu hususların, uygulamada istikrar açısından İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nda da düzenlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar kısmî feragat hali için de aynen geçerlidir.

SONUÇ

Sonuç olarak bireysel işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda yürütmenin durdurulması kararı uygulamada kaldığı sürece davadan feragat edilememelidir. Aynı şekilde dava kanun yolları aşamasına gelene kadar davadan feragat mümkün olmakla birlikte (yürütmenin durmamış olması şartıyla) kanun yolları aşamasına geçildikten sonra davadan feragat etmek söz konusu olmamalıdır. Düzenleyici işlemlerin iptali davalarında ise, dava açıldığı andan itibaren feragat etme hakkı tamamen ortadan kaldırılmalıdır. Bu hususların İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nda yapılacak bir değişiklikle düzenlenmesi kanaatimizce uygulamada istikrar ve hukuk devleti ilkesi açısından daha faydalı olacaktır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, idarî yargılama usulünün ihtiyaç duyduğu usul kurallarından yoksundur. Bu yüzden feragat konusu, idarî yargının kendine özgü yapısı dikkate alınarak İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nda ayrı bir başlık altında düzenlenmelidir.

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
bkz.	Bakınız
s.	Sayfa
vd.	ve devamı

¹⁷ Coşkun, Sabri-Müjgan Karyağdı, a.g.e., s. 350.

¹⁸ Coşkun, Sabri-Müjgan Karyağdı, a.g.e., s. 350-351.

KAYNAKÇA

ASLAN, Kudret: Medenî Usul Hukukunda Davadan Feragat, Ankara 1999, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

COŞKUN, Sabri - Müjgan KARYAĞDI: İdari Yargılama Usulü, Örnek İctihatlar-Yorumlar, Ankara 2001, Seçkin.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref: Yönetmelik Yargı, 13. Bası, Ankara 1999.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref - Güven DİNÇER: İdari Yargılama Usulü, Kanun - Açıklama - İctihat, 2. Bası, Ankara 1999.

GÜNDAY, Metin: "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İdari Yargıda Uygulanma Alanı", İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü, Sempozyum, Ankara 11-12 Mayıs 2001, 133. Yıl, Ankara 2003, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları No: 63.

KARAGÖZOĞLU, H. Fevzi: Danıştay Yargılama Usulünde Davadan Feragat ve Kabul, Ankara 1975, Fon Matbaası.

KURU, Baki - Ramazan ARSLAN - Ejder YILMAZ: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Genişletilmiş 12. Baskı, Ankara 2000.

ÖZYÖRÜK, Mukbil: İdare Hukuku Dersleri, Ders Notları, 1972-73.

PEKCANITEZ, Hakan - Oğuz ATALAY - Muhammet ÖZEKES: Medeni Usul Hukuku, Temel Bilgiler, Ankara 2001.